

Deklaracja z Brda, 6 października 2021 r.

My, przywódcy Unii Europejskiej (UE) i jej państw członkowskich, w porozumieniu z przywódcami z Bałkanów Zachodnich, w obecności podmiotów regionalnych i międzynarodowych, stwierdziliśmy dziś, co następuje:

1. UE ponownie zapewnia o swoim jednoznacznym poparciu dla europejskiej perspektywy Bałkanów Zachodnich i wyraża zadowolenie z zaangażowania partnerów z Bałkanów Zachodnich na rzecz tej perspektywy, która leży w naszym wzajemnym strategicznym interesie i w dalszym ciągu stanowi nasz wspólny strategiczny wybór. UE potwierdza swoje zaangażowanie na rzecz procesu **rozszerzenia** oraz swoje decyzje podjęte w tej sprawie, w oparciu o wiarygodne reformy przeprowadzane przez partnerów, sprawiedliwą i rygorystyczną warunkowość oraz zasadę indywidualnych osiągnięć. Będziemy dalej pogłębiać nasze wspólne zaangażowanie na rzecz kontynuacji przemian politycznych, gospodarczych i społecznych w regionie, jednocześnie uznając postępy czynione przez Bałkany Zachodnie. Przypominamy również, że ważne jest, by UE mogła dalej i intensywniej się rozwijać, zapewniając swoją zdolność do przyjmowania nowych członków.
2. Partnerzy z Bałkanów Zachodnich potwierdzają swoje przywiązanie do **europejskich wartości i zasad** oraz podtrzymują zobowiązanie do przeprowadzenia niezbędnych reform w interesie swoich obywateli. UE z zadowoleniem odnotowuje fakt, że partnerzy z Bałkanów Zachodnich ponownie zadeklarowali swoje przywiązanie do idei **prymatu demokracji, podstawowych praw i wartości oraz praworządności** oraz ponownie zobowiązali się do podtrzymania wysiłków na rzecz zwalczania korupcji i przestępczości zorganizowanej oraz wspierania dobrych rządów, praw człowieka, równości płci i praw osób należących do mniejszości. Wiarygodność tych zobowiązań i deklaracji jest uzależniona od skutecznego wdrożenia niezbędnych reform i uzyskania solidnych wyników, przy zapewnieniu klarownej i spójnej komunikacji ze społeczeństwem. Upodmiotowione **społeczeństwo obywatelskie** oraz **niezależne i pluralistyczne media** to kluczowe elementy każdego demokratycznego systemu, dlatego z zadowoleniem odnotowujemy i popieramy rolę, jaką odgrywają one na Bałkanach Zachodnich.

3. UE jest dla tego regionu zdecydowanie **najbliższym partnerem, najważniejszym inwestorem i głównym darczyńcą**. Bezprecedensowa skala i zakres tego wsparcia **muszą zostać w pełni uznane i odzwierciedlone** przez partnerów w ich **debacie publicznej i komunikacji ze społeczeństwem**.
4. **Unijne wsparcie** będzie nadal powiązane z wymiernymi postępami w zakresie praworządności i reform społeczno-gospodarczych, a także z przestrzeganiem przez partnerów wartości, zasad i norm europejskich.
5. UE w pełni popiera ponownie potwierdzone zaangażowanie partnerów z Bałkanów Zachodnich na rzecz inkluzywnej **współpracy regionalnej i wzmocnienia stosunków dobrosąsiedzkich**, w tym z państwami członkowskimi UE. W dalszym ciągu duże znaczenie ma wdrażanie – w dobrej wierze i z wymiernymi rezultatami – umów dwustronnych, w tym porozumienia z Grecją i układu o stosunkach dobrosąsiedzkich z Bułgarią. Należy podjąć dalsze zdecydowane wysiłki na rzecz wspierania **pojednania** i stabilności regionalnej, a także na rzecz wypracowania i wdrożenia ostatecznych, inkluzywnych i wiążących rozwiązań – zgodnie z prawem międzynarodowym i ustalonymi zasadami, w tym Umową o kwestiach sukcesji – **dwustronnych sporów i kwestii** między partnerami zakorzenionych w dziedzictwie przeszłości, a także nierozstrzygniętych spraw dotyczących osób zaginionych oraz kwestii zbrodni wojennych.
6. W pełni popieramy starania podejmowane przez **specjalnego przedstawiciela UE** ds. dialogu między Belgradem a Prisztiną oraz innych regionalnych kwestii Bałkanów Zachodnich oraz oczekujemy, że obie strony poczynią konkretne postępy na rzecz pełnej normalizacji wzajemnych stosunków, co ma kluczowe znaczenie dla stabilności i rozwoju całego regionu oraz dla umożliwienia obu stronom dalszego podążania europejską ścieżką.

COVID-19

7. **Kryzys związany z COVID-19** nadal poważnie wpływa na nasze społeczeństwa i gospodarki. Kryzys ten uwypukla niezbędny charakter naszego **bliskiego i skutecznego partnerstwa** oraz płynące z niego korzyści. UE wraz z jej państwami członkowskimi wspiera Bałkany Zachodnie przez cały czas trwania pandemii, a dotychczas przekazana przez nią łączna kwota pomocy zdrowotnej i społeczno-gospodarczej dla regionu osiągnęła bezprecedensową wysokość **3,3 mld** EUR. Partnerzy z Bałkanów Zachodnich są silnie zaangażowani w unijne inicjatywy; mowa tu zwłaszcza o Komitecie ds. Bezpieczeństwa Zdrowia, systemie wczesnego ostrzegania, uprzywilejowanych korytarzach i umowie dotyczącej wspólnego udzielania zamówień na medyczne środki przeciwdziałania. UE jest gotowa dalej poprawiać dostęp do szczepień, diagnostyki i leczenia oraz zapewniać większą **przewidywalność i odporność** na wypadek przyszłych kryzysów.
8. UE dostrzega również **cenną pomoc, jakiej partnerzy z Bałkanów Zachodnich udzielają** podczas tej pandemii sobie nawzajem i UE. Jest to przejaw solidarności i wzajemnego wsparcia, na których opiera się UE. Tę współpracę i koordynację należy kontynuować w przyszłości, także na etapie odbudowy.
9. UE będzie nadal zdecydowanie wspierać Bałkany Zachodnie, **szczególnie w zakresie dostaw szczepionek**. UE i jej państwa członkowskie dostarczyły Bałkanom Zachodnim za pośrednictwem różnych kanałów **2,9 mln** dawek szczepionek i planowane są kolejne dostawy. UE będzie wspierać plany szczepień realizowane przez wszystkich partnerów, tak by pomóc im osiągnąć do końca 2021 r. wskaźniki wyszczepienia zbliżone do średniej unijnej.

Plan gospodarczo-inwestycyjny dla Bałkanów Zachodnich

10. W odpowiedzi na apel przywódców wystosowany na szczycie w Zagrzebiu UE przedstawiła **plan gospodarczo-inwestycyjny** oraz wytyczne dotyczące realizacji **Zielonego programu działań dla Bałkanów Zachodnich**. W planie tym przewidziano **istotny pakiet inwestycyjny zakładający uruchomienie około 30 mld EUR** dla regionu w ciągu kolejnych siedmiu lat, w tym 9 mld EUR na finansowanie dotacji i 20 mld EUR na inwestycje, za pośrednictwem nowej gwarancji dla Bałkanów Zachodnich. Maksymalizacja potencjalnego efektu oddziaływania planu gospodarczo-inwestycyjnego wymaga od partnerów z Bałkanów Zachodnich zdecydowanego podjęcia reform gospodarczych i społecznych, a także wzmocnienia praworządności. Plan ten może pobudzić długoterminową ekologiczną odbudowę społeczno-gospodarczą i konkurencyjność, wesprzeć transformację ekologiczną i cyfrową, sprzyjać zrównoważonej konektywności, regionalnej integracji i handlowi, a co za tym idzie – także wzmocnieniu współpracy i konwergencji z UE, w tym unijnymi celami w zakresie klimatu.
11. Cieszymy się z niedawnego przyjęcia ram prawnych do celów wdrażania **IPA III**¹, który nadal będzie głównym źródłem pomocy finansowej dla regionu, w tym w odniesieniu do planu gospodarczo-inwestycyjnego. Komisja zamierza zaproponować pakiet inwestycyjny o wartości 600 mln EUR w ramach IPA 2021 na potrzeby realizacji Planu gospodarczo-inwestycyjnego dla Bałkanów Zachodnich, z zastrzeżeniem procedur zgodnych z ramami programowania IPA III i przepisami wykonawczymi. Wraz z zaproponowaną kwotą 500 mln EUR, którą zapowiedziano w lipcu, do końca 2021 r. zapewniłoby to ogółem **1,1 mld EUR** na realizację planu gospodarczo-inwestycyjnego.

¹ Instrument Pomocy Przedakcesyjnej (IPA).

12. Odnotowując zobowiązanie przywódców Bałkanów Zachodnich do pełnej realizacji **zielonego programu działań**, z zadowoleniem przyjmujemy porozumienie w sprawie odnośnego planu działania. Zgodnie z Zielonym Ładem program ten jest kluczowym czynnikiem przejścia do **nowoczesnych, neutralnych pod względem emisji dwutlenku węgla, odpornych na zmianę klimatu i zasobooszczędnych** gospodarek w celu uwolnienia potencjału gospodarki o obiegu zamkniętym, przeciwdziałania zanieczyszczeniom i poprawy gospodarowania odpadami. Pomyślnie wdrożenie programu będzie wymagało silnego zaangażowania ze strony regionu. Należy skoncentrować wysiłki na zapewnieniu szybkiego i skutecznego procesu odchodzenia od węgla poprzez wykorzystanie odnawialnych lub mniej emisyjnych paliw. Priorytetowo należy potraktować także bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikację źródeł i tras dostaw. UE będzie nadal udzielać regionowi wsparcia na rzecz realizacji zielonego programu działań oraz opracowywania polityki ustalania opłat za emisję gazów cieplarnianych w kontekście unijnego mechanizmu dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂ (CBAM), w tym poprzez pomoc techniczną i finansową.
13. Plan gospodarczo-inwestycyjny daje nowy impuls do poprawy wszystkich aspektów **konektywności** zarówno w obrębie Bałkanów Zachodnich, jak i między tym regionem a UE. UE będzie nadal wspierać inkluzywną **współpracę regionalną**. Przywódcy Bałkanów Zachodnich muszą podjąć dalsze zdecydowane wysiłki, aby **dotrzymać zobowiązania do ustanowienia wspólnego rynku regionalnego**, jak uzgodniono na szczycie, który odbył się w Sofii w 2020 r. w ramach procesu berlińskiego. Pomoże to regionowi w poczynieniu dalszych postępów na europejskiej ścieżce oraz przyniesie wymierne korzyści obywatelom i przedsiębiorstwom. Wykorzystanie potencjału inkluzywnej regionalnej integracji gospodarczej ma zasadnicze znaczenie dla pobudzenia odbudowy społeczno-gospodarczej regionu i zmaksymalizowania zysków z inwestycji wynikających z planu gospodarczo-inwestycyjnego. Aby sprawnie zakończyć odnośne negocjacje regionalne, konieczne jest silne zaangażowanie całego regionu.
14. UE i Bałkany Zachodnie zgadzają się zintensyfikować wysiłki na rzecz **wzmocnienia integracji rynkowej Bałkanów Zachodnich z jednolitym rynkiem UE**. W tym względzie plan inwestycyjno-gospodarczy stanowi solidną podstawę do urzeczywistnienia integracji rynkowej regionu w ramach jednolitego rynku UE, szczególnie w obszarach takich jak płatności transgraniczne (SEPA), towary przemysłowe i konsumpcyjne, handel elektroniczny i cła.

15. Zrównoważony **transport jest kamieniem węgielnym integracji społeczno-gospodarczej UE i Bałkanów Zachodnich**. Priorytetem jest dalszy rozwój sieci połączeń transportowych – w obrębie regionu i z UE – w celu poprawy wydajności i bezpieczeństwa usług transportowych oraz osiągnięcia celów ekologicznej i zrównoważonej mobilności, w szczególności w odniesieniu do **sieci połączeń kolejowych i śródlądowych dróg wodnych**.

W kontekście zrównoważonej konektywności z zadowoleniem przyjmujemy zatwierdzone niedawno **plany działania Wspólnoty Transportowej** w zakresie transportu kolejowego, transportu drogowego, bezpieczeństwa ruchu drogowego, ułatwień w transporcie oraz transportu wodnego.

16. Przyjmując za podstawę pomyślnie wdrożenie regionalnej umowy roamingowej i wprowadzenie systemu bezpłatnego roamingu na Bałkanach Zachodnich z dniem 1 lipca 2021 r., z satysfakcją odnotowujemy plan działania dotyczący roamingu, który stworzy warunki i określi jasne cele w zakresie obniżenia **kosztów roamingu między UE a Bałkanami Zachodnimi**.
17. Z zadowoleniem przyjmujemy koncepcję **uprzywilejowanych korytarzy UE – Bałkany Zachodnie** i popieramy jej praktyczne stosowanie na wszystkich odnośnych granicach przy pełnym poszanowaniu obowiązkowych przepisów unijnego dorobku prawnego i procedur unijnych.
18. Dziś zainicjowany zostaje specjalny **Program działań dla Bałkanów Zachodnich dotyczący innowacji, badań, edukacji, kultury, młodzieży i sportu – „Program innowacji dla Bałkanów Zachodnich”**. Będzie on propagował doskonałość naukową, jak również reformę systemów edukacji w tym regionie, stworzy większe możliwości dla młodzieży oraz pomoże w zapobieganiu drenażowi mózgów. Oczekujemy na szybką realizację odnośnego planu działania.

Współpraca w dziedzinie polityki i bezpieczeństwa

19. Popieranie działań UE jednoznacznie świadczy o strategicznym ukierunkowaniu naszych partnerów. W związku z tym ponownie stwierdzamy, że oczekujemy od partnerów dalszego pogłębiania współpracy w dziedzinie **wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (WPZiB)** i czynienia wymiernych i trwałych postępów w zakresie **pełnego przyłączenia się do stanowisk UE dotyczących polityki zagranicznej**, w tym stanowisk na forach międzynarodowych, i działania zgodnie z tymi stanowiskami, co jest istotnym elementem europejskiej ścieżki partnerów. Z zadowoleniem przyjmujemy fakt, że niektórzy partnerzy **w pełni przyłączyli się** już do wszystkich decyzji i deklaracji w ramach WPZiB i zachęcamy ich do kontynuowania tych działań. UE jest gotowa na dalsze wzmocnienie **dialogu politycznego** w kwestiach związanych z WPZiB.
20. UE i Bałkany Zachodnie stoją przed wieloma wspólnymi **wyzwaniami związanymi z bezpieczeństwem**, które wymagają skoordynowanych działań. Zgadzamy się na zacieśnienie naszej współpracy, jeśli chodzi o podstawowe kwestie dotyczące bezpieczeństwa, w tym na **poziomie operacyjnym**, w oparciu o prace zrealizowane w ramach Programu działań priorytetowych z Sofii. Nasi partnerzy zobowiązują się do wykazania swojego zaangażowania na rzecz naszego wspólnego bezpieczeństwa i do dalszego opracowywania skutecznych instrumentów na potrzeby współpracy w obrębie Bałkanów Zachodnich. Dowiedli oni swojego zaangażowania na rzecz WPBiO, wnosząc wkład w misje i operacje UE, i razem będziemy pracować nad dalszym rozwojem ich potencjału i zdolności, w szczególności za pośrednictwem Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju. UE wzmocni swoje zaangażowanie także w takich dziedzinach jak przestrzeń kosmiczna i mobilność wojskowa, aby ułatwić dostęp do pomocy cywilno-wojskowej dla tego regionu w przypadku pandemii i klęsk żywiołowych.
21. Zacieśnimy naszą współpracę w celu zwalczania **dezinformacji** i innych **zagrożeń hybrydowych**, w szczególności prowadzonych przez podmioty z państw trzecich, które usiłują podważyć europejską perspektywę regionu. UE i Bałkany Zachodnie zacieśnią współpracę w zakresie **wzmacniania odporności, poprawy naszego zbiorowego cyberbezpieczeństwa i cyberdyplomacji** oraz w zakresie zwiększania oddziaływania naszej **komunikacji strategicznej**.
22. Wyrażamy uznanie dla naszych partnerów za podejmowane przez nich stałe wysiłki i konstruktywną **współpracę w kwestii migracji**, które przyniosły widoczne rezultaty. **Zarządzanie migracjami jest wspólnym wyzwaniem**, z którym UE i Bałkany Zachodnie muszą się mierzyć razem, w ramach bliskiego partnerstwa.

23. Nasza współpraca w zakresie reagowania na wyzwania migracyjne okazała się wartościowa i będzie dalej rozwijana. UE jest gotowa podtrzymywać swoje zaangażowanie i **zwiększyć swoje wsparcie w ramach odpowiednio dopasowanego, kompleksowego podejścia**. Należy skupić się m.in. na takich obszarach jak poprawa systemów azylowych, przeciwdziałanie przemytowi migrantów i migracji nieuregulowanej, procedury powrotów, zarządzanie granicami, wymiana informacji i zdolność przyjmowania. Partnerzy powinni również dalej pracować nad wzmocnieniem systemów powrotów, w tym zawieraniem umów o readmisji z głównymi krajami pochodzenia. Pogłębiona zostanie wzajemna współpraca w zakresie powrotów, przy maksymalnym wykorzystaniu istniejących ram i dostępnych kanałów. Należy również zintensyfikować współpracę z Fronteksem, Europejskim Urzędem Wsparcia w dziedzinie Azylu i Europolem. Pozostałe umowy o statusie dotyczące działań Fronteksu należy zawrzeć niezwłocznie.
24. Ze względu na **poważną sytuację w Afganistanie** UE będzie ściśle współpracować ze wszystkimi swoimi partnerami, w tym Bałkanami Zachodnimi, aby stawić czoła zmieniającym się wyzwaniom i, stosownie do potrzeb, koordynować wspólne reakcje.
25. **Terroryzm, radykalizacja i przestępczość zorganizowana** nadal stanowią poważne zagrożenia dla bezpieczeństwa UE i całego regionu. Apelujemy o dalsze zacieśnianie współpracy w zakresie zwalczania terroryzmu i przeciwdziałania brutalnemu ekstremizmowi, w tym zapobiegania finansowaniu terroryzmu i radykalizacji. Ponownie podkreślamy znaczenie podejmowania zdecydowanych kroków w celu przeciwdziałania poważnej i zorganizowanej przestępczości, w szczególności **handlowi ludźmi i przemytowi ludzi, praniu pieniędzy, uprawie środków odurzających i nielegalnemu obrotowi tymi środkami**.
26. UE jest także w pełni zaangażowana w zapobieganie nielegalnemu handlowi bronią strzelecką i lekką i amunicją do niej oraz przemytowi tej broni i amunicji do niej. Nadal będzie udzielać Bałkanom Zachodnim wsparcia w tej dziedzinie, w tym w kontekście specjalnego planu działania dla Bałkanów Zachodnich na rzecz zwalczania nielegalnego handlu bronią palną.
27. Aby dalej propagować nasze wspólne interesy, wyrażamy gotowość do **ożywienia i wzmocnienia regularnego dialogu politycznego z regionem**. W tym kontekście z zadowoleniem przyjmujemy ideę organizowania **szczytów UE – Bałkany Zachodnie jako regularnych wydarzeń**. Oczekujemy na kolejny szczyt, który odbędzie się w 2022 r.

28. UE i Bałkany Zachodnie muszą współpracować, by sprostać zadaniom definiującym nasze pokolenie. Z satysfakcją przyjmujemy inicjatywy Bałkanów Zachodnich stanowiące wkład w refleksję nad **przyszłością naszego kontynentu**. Podtrzymujemy nasze zobowiązanie do wysłuchiwania opinii wszystkich Europejczyków na temat kwestii istotnych dla nas wszystkich – ochrony obywateli i swobód, rozwijania silnej i dynamicznej bazy ekonomicznej, postępów w transformacji ekologicznej i cyfrowej, praworządności, sprawiedliwej i socjalnej Europy, wzmacniania odporności Europy, a także jej wiodącej roli na arenie światowej.
 29. Z zadowoleniem odnotowujemy, że nasi partnerzy z Bałkanów Zachodnich przyłączają się do powyższych punktów.
-